

התפילה האן חב"ד

'עבודת התפילה היא בתוך הלב ועם הלב. זאת אומרת שכאשר מתפללים כדאוי, הרי לאחר התפילה ישנו דושם מהתפילה בכל ההנהגות שבמשך היום. זאת, כאשר מתפללים עם הלב, שאז כל היום שלאחר מכן הוא יום שונה ואחר: בכל דבר ובכל אדם הוא רואה את הצד הטוב, והוא עסוק בכל ליבו שהוא עצמו יוטב בכל מידותיו והנהגותיו.'

(הרבי הרי"צ ספר השיחות תרצ"א, עמוד 151)

כתיבה ועריכה: צוות אגף גנ"י והגננת שטערנא הלפרין.

ראשי פרקים

- מדברי הרבי- חינוך ליראת שמיים הלכה למעשה.
- סדר התפילה בהתאמה לגילאי הגן.
- תוספות בתפילה בימים מיוחדים.
- "זמן תפילה" - מוקדי ישום ופרקטיקות ליצירת 'אווירת תפילה', במהלך התפילה בגן.
- עקרונות פעולה מול אתגרים.
- פירוש המילים -הרחבה והעשרה של אוצר המילים המופשטות .
- דוגמאות למשמעות והסבר המילים תוך רלוונטיות לילדי הגן.
- תפילה בשירה וניגון.

יִרְאָת שָׁמַיִם הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה

"בטח יודעת היא אודות המובא בספרים רבים, אשר כל יהודי וילדי ישראל בכפרט יקרים הם אצל השם יתברך ויותר מבן יחיד להוריו, במילא אין כל ספק, שהשם יתברך רוצה לתת לכל אחד מהם ברכה והצלחה בכל ענינו.

אך חוב ואכות קדושה מוטלת על אלו המחנכים והמלמדים ילדים אלו, לעשות כל שביכולתם, שילדים אלו יהיו כלים טהורים וטובים לקבלת ברכות השם יתברך, ובכפרט במקרה זה, עליה להשתדל להשריש בהם ענינים הקשורים ליראת שמיים, והם:

שהם ילבשו כיפות, טלית קטן, ויקפידו לומר מודה אני, וברכות, ברכות הנהנין, שמע ישראל וכד', וכשיעשו זאת, בודאי יצליחו עם הילדים, וזה ימשיך ברכה והצלחה לאלו המסייעים בעבודת קודש זו.

אג"ק ח"ה ע' ש"ל תרגום מאידיש.

תכילה	צדקה	ברכת המזון	תניא	פסוקים
• "מודה אני" • על נטילת ידיים • אשר יצר • תורה ציווה • לבנים – ברכת ציצית • הריני מקבל • קריאת שמע • "ואהבת" • "מוריד הטל" או "משיב הרוח" • ותן ברכה / ותן טל ומטר – על פני האדמה	כמה אפשרויות. כל גננת תבחר מה שמתאים לה ולילדי הגן: 1. סלסילה עם מטבעות ולידה קופת צדקה וסידורים. כל ילד/ה נותן/ת צדקה ולוקח/ת סידור. 2. שיר חלוקת מטבע לצדקה. תורן/ית מחלק/ת מטבעות ותורן/ית עובר/ת עם קופה.	• בריך רחמנא – בשיר ובניגון "ושמחת", "זאל שיין די גאולה", "יחי אדוננו". - לאחר חופשת הפסח מתחילים לברך ברכת המזון. ובנה ירושלים.	בי"ט כסלו, חג הגאולה, מתחילים בהדרגה את פרק א'. ניתן להוסיף עד חצי עמוד, מינימום חמש שורות.	מתחילים בשלושה פסוקים. בהדרגה מוסיפים פסוקים עד שבסוף השנה מגיעים לשישה פסוקים, לפי רמת הילדים. הזמן לומר: לא, לאחר התכילה. אפשרויות: מכגש ביניים לפני יציאה לחצר טעימת צהרים סוף היום

תפילה	צדקה	ברכת המזון	תניא	כסוקים
• "מודה אני" • על נטילת ידיים • אשר יצר במהלך השנה (לפי הבשלות) יש להוסיף 'אלוקי נשמה' עד סוף השנה. במהלך השנה, (לפי הבשלות) יש להוסיף שלוש ברכות ראשונות מברכת השחר: הנותן לשכווי בינה.. פוקח עורים.. מתיר אסורים.. • ברכת התורה "על דברי תורה" • ברכת ציצית – לבנים • הריני מקבל • שמע ישראל, ואהבת • מוריד הטל, משיב הרוח, ותן ברכה • אל תירא, אך צדיקים, יהי רצון שייבנה	שלוש אפשרויות. כל גנות ובחור מה שמתאים לה ולילדי הגן: 1. כל ילד/ה נותן/ת צדקה כשמגיע/ה לגן (מביאים מטבע מהבית). 2. סלסילה עם מטבעות ולידה קופת צדקה וסידורים. כל ילד/ה נותן/ת צדקה ולוקח/ת סידור. 3. שיר חלוקת מטבע לצדקה. תורן/ית מחלק/ת מטבעות ותורן/ית עובר/ת עם קופה.	• ברכת הזן • ובנה ירושלים • הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא • עושה שלום	בבחילת השנה אומרים חמש שורות מפרק א', וממשיכים בהדרגה עד חצי עמוד. בהתאם לרמה ניתן להוסיף עד סוף העמוד.	מתחילים בשישה כסוקים, במטרה להגיע עד סוף השנה ל-12 הכסוקים. הזמן לומר: לא, לאחר התפילה. אפשרויות: מכש ביניים לפני יציאה לחצר טעימת צהדים סוף היום

תפילה	צדקה	ברכת המזון	תניא	פסוקים
• מודה אני • על נטילת ידיים, אשר יצר, אלוקי נשמה • הנותן לשכווי בינה.. פוקח עוריים.. מתיר אסורים.. במהלך השנה (לפי הבשלות) להוסיף שלוש ברכות: זקף כפופים.. מלביש ערומים.. הנותן ליעף כוח. • ברכת התורה "על דברי תורה" • ברכת ציצית – לבנים. במהלך השנה להוסיף: יברכך • להוסיף לקראת חג השבועות: אשר בחר בנו • הריני מקבל • שמע ישראל, ואהבת, מוריד הטל , משיב הרוח, ותן ברכה, אל תירא, אך צדיקים, יהי רצון, שייבנה בית המקדש שלב ב – במהלך השנה להוסיף במיוחד לבנים: מה טובו, אדון עולם, קריאת שמע עד ה' אלקיכם אמת, היום יום ... בשבת. בסוף השנה ניתן להוסיף: עלינו לשבח	שלוש אפשרויות. כל גננת תבחר מה שמתאים לה ולילדי הגן: 1. כל ילד/ה נותן/ת צדקה (כשמגיע/ה לגן) (מביאים מטבע מהבית). 2. סלסילה עם מטבעות ולידה קופת צדקה וסידורים. כל ילד/ה נותן/ת צדקה ולוקח/ת סידור. 3. שיר חלוקת מטבע לצדקה. תורן/ית מחלק/ת מטבעות ותורן/ית עובר/ת עם קופה.	• ברכת הזן • ובנה ירושלים • הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא • עושה שלום	בתחילת השנה אומרים פרק א' עד להיכן שהגיעו בשנה הקודמת (לשאול את הגננת). בי"ט בכסלו מתחילים פרק ט"ב, ומציעים לילדים לומר פרק א' לפני השינה.	12 הפסוקים. הזמן לומר: לא, לאחר התפילה. אפשרויות: מכגש ביניים לפני יציאה לחצר טעימת צהרים סוף היום

תוספות בימים מיוחדים:

בימי שני וחמישי (בגנים בהם יש גם בנים), הוצאת ספר תורה.

החזן מוציא את ספר התורה מארון הקודש, הילדים שרים "ויהי בנסוע הארון",
ובזמן שהחזן עובר בין ילדי הגן הם מנשקים את התורה.
ניתן להוסיף לומר את הפסוקים "וזאת התורה" "עץ חיים היא"

בראשי חודשים: תפילות הלל –

גיל שלוש – רק הברכה הראשונה.

גיל ארבע – ניתן להוסיף "בצאת ישראל.." ו"אנא ה' הושיעה נא.."

גיל חמש – הניגון "קלי אותה", "הללו את ה' כל גוים".

ספירת העומר: מיד לאחר חג הפסח.

"זמן תפיילה"

מוקדי ישום ופרקטיקות ליצירת 'אווירת תפיילה', במהלך התפיילה בגן

שלב א': מתן מענה ספציפי והתייחסות אישית - לכל ילד מקום מסודר, לוודא צרכים אישיים כגון נייד לקינוח, שתיה לפני התפיילה וכד'.

שלב ב': ביטוי אישי ורלוונטיות - אווירה מאפשרת לעשיית הילדים סביב התפיילה : ארגון המכש, חלוקת סידורים, הילדים מציעים מנגינות, משתפים ברעיונות ל'התבוננות' לפני התפיילה.

שלב ג': רגע של שתיקה- הסבר על המשמעות: לפני התפיילה צריך לחשוב על הבורא, ה' שהוא נמצא בכל מקום, הוא איתנו תמיד, ואלינו אנחנו מתפללים.

שלב ג': אווירה חיובית ונעימה, ללא שיחות מוסר או גערות, מבט בעיניים, חיוך, שירים, שילוב תנועה, גיוון ככל שניתן.

שלב ד': א. אינטונציה נעימה - טון הגננת במילות התפיילה נעים תמיד. **ב.** מבט חיובי ומעודד. **ג.** אצבע הגננת על המילים עצמן, ומראה בסידור היכן נמצאים.

חשוב ביותר: התמדה ועקביות בכל השלבים.

עקרונות פעולה מול אתגרים

- מתן מענה מקדים במקרים של אתגר בתחום הויסות החושי (מיקום ישיבה, חפץ תומך, וכד')
- מתן מענה מקדים במקרה של אתגר שמיעותי, קשיי שפה, וילדי עולים.
- התנתקות ומוסחות - לעבוד בין הילדים, ליטוף, מבט ישיר ומחייך לעיני הילד.
- בחזרת הגנות למקומה, חזרת לסידור, לעמוד הנכון, לאצבע על המילים.
- במקרה של אלימות, הילד יוצא מהמפגש לפסק זמן של 'דקה' עם הסידור וחוזר.
- ילד שמתקשה לשבת זמן ממושך, יושב ליד הגנות, והגנות תומכות.
- שיחה אישית עם הילד – משמעותית וחשובה בכל מקרה של אתגר בזמן התכילה, ובה נחשוב יחד עם הילד כיצד ניתן לסייע לו.

פידוש המילים - הרחבה והעשרה של אוצר המילים המופשטות

ה"צמח צדק" ציוה את כל המלמדים שלמדו עם נכדיו הקטנים, אשר, מלמד הלימודים הרגילים, ילמדו עמהם פידוש המילות (פידוש הפשוט) של סדר התפילה. ופעם בחודש היו באים אל ה"צמח

צדק" להבחן בזה"

(היום יום ח' טבת)

"מודה אני" – המלך של כל היום

"על כל אחד מאתנו, כולל ילדים קטנים ביותר, להתבונן שביתו, כל בית יהודי, ואצל ילדים – גם הכותה, שבה הם לומדים בבי הספר, וכיוצא בזה, צריכים להיות נקיים, מוארים וקדושים, וה"מלך", הדבר "המולך" ומנהיג אותו ואת חיו, שהוא האמונה בהקב"ה (כפי שהוא מתחיל את חיי היום יום שלו, באמירת "מודה אני לפניך, מלך חי וקיים") – "יקרא לפניו", ישפיע עליו כולו ועל כל מעשיו שיהיו כאמור בפרשיות התורה"

(אגדות מלך ח"ב ע' תכ-תכא)

דוגמאות למשמעות המילים תוך רלוונטיות לילדי הגן.

"מודה אני" – יהודי בדגש שקם חושב על הבורא ואומר לו תודה שהחזיר את הנשמה, בזמן השינה הנשמה שלנו עולה לה' להיות קרובה אליו, לקבל כוחות, כשהנשמה חוזרת לגוף, אנחנו אומרים על כך תודה לה'.

"דבה אמונתך" – ה' מחזיר לנו את הנשמה, כי הוא מאמין בנו שנקיים במהלך היום הדבה מעשים טובים.

"ברוך אתה" – אנו מבדלים את ה' – ברוך = תהיה מבורך, אתה = בצורה ישירה. ה' = האלוקים, השם, הבורא.

אלוקינו = האלוקים שלנו. מלך העולם.

"אשר יצר" – המילה יצר, ליצור, יצירה, היא מילה נוכחת ומשמעותית בגן. חשוב לשיים פעילות יצירתית במונח "יצירה" "יצרת..". ולהמנע משיום מיומנות כללית, כגון "עשית".
. ובעקבות שימוש במונח, נוכל להסביר לילדים את המשמעות הברכה: ה' יצר את האדם בחכמה, השאיר לנו פתחים דרכם נכנס לגוף אוכל, אויר-חמצן. ודרכם גם יוצא אויר (פחמן דו חמצני) ופסולת, מה שמיותר בגוף.

"אלוקי נשמה" – בלימוד התורה, כאשר לומדים על בריאת האדם, –שה' יצר את הגוף ואז נפח בו נשמת חיים, אז ההזדמנות הנכונה להסביר את המשמעות של "נפחת בי".
ונדגיש את הרעיון החסידי שנפיחת הנשמה ביהודי היא מתוכיותו ומכנמיותו של הבורא.

"אדון עולם" – כשמתחילים ללמוד על הבריאה, זה הזמן להדגיש שהקב"ה הוא אדון העולם שבדא ויצר אותו, ואליו אנו פונים בתפילה וברכות.

קריאת שמע – חשוב להקפיד על הגיה נכונה וחיתוך המילים.

הקשרים שונים להוספת קטעי תפילה:

כשמתחילים ללמוד תורה ניתן להוסיף את **'והערב נא'**,
כשעוסקים בנושא פורים, ומגיעים לסיפור מרדכי והילדים ניתן להוסיף את **'עוצו עצה ותופר'**

מצב בטחוני או תחושת פחד כלשהי ניתן להוסיף את הפסוק **'אל תירא'**.
בקשה לגאולה **'אנו רוצים משיח עכשיו'** ניתן לומר בשפות שונות, הדבר מחיה ומגוון את הבקשה לגאולה.

תכפילה בניגון

נגינה בכלל ובתכפילה בפרט, היא מדרכי החסידים.. חב"דניק מנגן בתכפילה!
(ספר השיחות תש"ב עמוד 134).

מצינו שאדמו"ר הזקן היה המתפלל דוקא בקול, ומתוך "שירה", ועד שאחד הניגונים
הידועים לאדמו"ר הזקן הוא על-סמך שכך שמעו ממנו בשעת התכפילה. ועל דרך זה
אצל רבותינו נשיאינו שלאחריו, ממלאי מקומו.

ומזה יש ללמוד, כאמור, שהתכפילה צריכה להיות דוקא מתוך שירה ושמחה, בקול רם.

(משיחת ש"פ בשלח ה'תשנ"ב)

כאשר הגננת חווה את זמן התפיסה כרגע
משמעותי בחייו של הילד ומשקיעה מחשבה,
באינטונציה, שילה, באווירה, בחוויה, ודאי
הרושם ישאר בנפש הילד לכל חייו.

